

TAJEMSTVÍ DÁMSKÉ ŠATNY

My od divadla
(příběhy Evy Markové)

OLGA
WALLÓ

OLYMPIA

TAJEMSTVÍ DÁMSKÉ ŠATNY

My od divadla
(příběhy Evy Markové)

OLGA WALLÓ

OLYMPIA
PRAHA

Copyright © Olga Walló, 2010

První vydání © Nakladatelství Olympia, a. s., 2010

ISBN 978-80-7376-254-4

*Zatímco divadlo je věčné a skutečné,
Manon a rytíř des Grieux nepochybně existují,
jsou ostatní postavy a okolnosti čistou fikcí.
Jakákoli podobnost s žijícími osobami
je nezamýšlená a náhodná.*

Předmluva autorky

Kdo?

Ač tato kniha nese mé jméno, je můj autorský podíl na ní jen malý. Zaznamenala jsem jen – mnohdy doslovně, někdy s určitou licencí – vyprávění jisté herečky, která si zvolila iniciály E. M.

Eva Marková, řekněme.

A o čem?

Nevím, zda se vůbec kdy našel muzikant dost pošetilý, aby se – dokonce románovou formou – pokusil objasnit rozdíl mezi čistým a falešným tónem. Byť je pro každého jen trochu muzikálního jedince jasné, že tento rozdíl existuje. Snažíme se tu společně nějak zachytit rozdíl mezi tím, když herec hraje, a tím, když hraje dobře. Eva Marková strávila u divadla víc let, než kdo jiný – a ještě pořád jí připadá stejně tajemné jako zřejmé.

Poslechněte si příběh o divadle, o lidech kolem něho a samozřejmě o lásce. Anebo o vášni?

Také o tom, jak vzniká inscenace a jakým dobrodružstvím umí být výklad textu.

Nezvalovu (a Prévostovu) *Manon Lescaut* zná kdekdo. Přesto hloubavějšímu čtenáři doporučujeme, aby do těch pěkných knížek znovu nahlédl.

O. W.

*Autorčin dík patří magistře Viře Kučerové
ze Slovenského institutu v Praze.*

I. Dnes večer *Salamandr*

„Jak to, holky, děláte, že jste tak nešťastný?“

Tak tuhle otázku umí položit jen Bára. Protože ona šťastná je, ona je normálně úplně v pohodě!

Povídali, že mu hráli.

Ale možná že jo. Řekněme, že to berem. Tak zkusmo, třeba.

Je šťastný ten, kdo hraje?

Protože Bára je herečka. My všechny jsme tu herečky. A jsme si hodně blízko, jak tu tak sedíme a bezmála se dotýkáme lokty. Holými lokty, nutno podotknout, protože některé z nás jsou právě polonahé. Ale tady se to tak nebere, tady jsme víc doma – každá před svým zrcadlem – než kdy která ženská doma byla. A to má Bára domov, na kterém si zakládá – a právem, prosím, právem! – s manželem vzorným a dětkami dvěma.

Ale tohle není ani ložnice, ani obývací, ani zimní zahrada, ani dětský pokoj, ani kuchyně, ani koupelna, ani úžasné posezení na terásce u bazénu, ani garáž, ani špajzka, ani sklep, tohle je divadelní šatna, nejbezpečnější místo na světě.

Když v podvečer doklopýtáš až sem a slezeš z těch schodů pěkně do podzemí. Vlastně se tu moc nedá dýchat a na velká gesta to tady taky není, normální nudle středně ukoptená. Jenomže ty víš, že pro tentokrát už na tebe vnější svět

nemůže. Venku jsou věci nečekané, vyčerpávající a někdy dost hrozné, ale tady tě nemohou zaskočit. Dnes už se nepříhoda, večer je představení.

Scházíme se tady a jedna každá z nás má po celém dni dost. Žádná to neříká a každá to ví. Ale tady je chráněná zóna. Jen tady se dokážeme tak krásně rychle otřepat a s dobrou myslí se pustit do těch nesmyslných úkonů, které se po nás žádají: Nasadit si paruku, namalovat se – namodro, nazeleno a napstruhovo, pokud to máme v roli – ušněrovat se do roztodivných hadrů a začít něco bzučet. Hrát. Úplně dospělí lidé! Hrají si přece děti, ne?

To je pitomá otázka. A odpovídat na ni nebudeme.

Sem patříme a kdybychom tu nebyly, tak bychom všem chyběly. Je to tu úplně jiné než venku. Tady jsme vítané, co víc, tady se o nás dbá! Tady jsme úžasné a výlučné a jedinečné! Úplně všechny!

Nesmysl, ne my osobně. To prostředí je výlučné. Naše dámská šatna.

Je jiná, když se zkouší a jiná, když se hraje. Je jiná s každou jednotlivou inscenací, protože každá má jiné obsazení. Ale v podstatě je neproměnně stejná a bezpečně rituální.

Je večer, za hodinu půjde vzhůru opona, a my tady máme být všechny. Na to je předpis, tak to má být. A začíná to úplně stejně jako vždycky:

Jedna po druhé dobíháme a sedáme si na svá místa. Jsme jenom lidi, a tak se chováme jako zvířátka. Všechny holky svá místa značkují, některé jen jemně, docela decentně se obklopí svými ikonkami, některá – hm, nebudu jmenovat – na to jde docela divoce. Na zrcadle se kupí drobní maskotci i rodinné fotografie, až bezmála není vidět sklo. Celé

album tam má – tamta, co ji nebudu jmenovat! Označkovala, zasmrděla, je to její. Příroda si to žádá.

Na rozdíl od normálního života, kdy pořád něco musíme – třeba umýt dítěti uši nebo vynést koš – nebo, což je horší, pět set patnáctkrát připomenout tomu parchantovi, ať ten koš proboha vynese – zkrátka zatímco v běžném životě ti nikdo vody nepodá, sem už letí Zuzanka z maskérny:

„Paní Marková, šla byste na paruku?“

Nic není problém a všechno je na svém místě! Pokud nejsou poblíž holky na oblékání, stačí jen zavolat! Roztržená punčocha? Božíčku, no a? Hned ti přinesou další! Nemusíš ani hledat, lozit a štrachat v zásuvkách, jestli ještě vylovíš nějaké neroztrhané!

Bára je tu první, už svléká semišovou bundičku, stahuje džíny. Je štíhlá, oříšková a úhledná, až připomíná laň. Vyrvalou laň, stavěnou a přivyklou na dlouhý terénní běh. Pod nenápadným civilem vykoukne prádlo, ale ne ledajaké. Prádlo drahé, ukázkové, rafinovaně výstřední. Nikdo krom nás holek v šatně je nikdy neuvidí. Nosí ho výhradně pro sebe, aby se cítila pěkně.

Ve slově „laň“ je možná ozvuk nostalgie či fatalismu. Ale kde, ale toto!

Je-li Bára laň, je to laň chovaná na maso. Nebo možná sličná a vábná virtuální laň z videohry. Laň dokonale aktuální.

Nemá v sobě nic, čím by připomínala minulost – cokoliv, co už bylo. Jako by se narodila sama, vyskočila na svět hotová jako papírová panenka z vystřihovánky, stačí jen obléknout. Jako by nikdy neměla rodiče ani prarodiče.

Jako kolegyně v šatně je výtečná, věčná a naprosto spolehlivá. S ní máš prostě jistotu, že se nic nestane. Nic trapného – ale možná taky nic úžasného.

Je dobře vdaná, ale už hodně dlouho. Už dávno se rozhodla, že má život ve svých rukou. Všechno, jenom ne milenec. Ona chce být v klidu!

Chodí na kurzy salzy a do fitka, flamenco už dávno zvládla. Deset let se učí anglicky, střídá rodilé mluvčí. Teď si přibrala španělštinu.

Nikdy nemá problém se zkoušením.

Čte hrozně moc, a nejen časopisy, taky romány, mnoho, mnoho slov, která poučky z časopisů rozvíjejí příklady ze života. Umí strašně rychle zpracovávat své nitro. Postupuje srovnávací metodou. To, nač se ptá, tak pěkně odpovídá tomu, co čte – tak se vlastně není čeho bát.

Není tam smutek – kdyby aspoň smutek! Laň, která má pořád dost zeleného. Laň, které chutná.

„Dáme si něco do tlamiček? Aby nám nezahořklo? Hele, zkusila jsem ty řezy s ovesnými vločkami, je to k jídlu nebo mám ten recept vyhodit?“ nabízí jí od vedlejšího stolu Karolinka. Už zase pekla, má rodinu, tak na ni myslí. A nemusí být štíhlá, je jako buchtu dobře kynutá a taky se jí to vyplatí. Který režisér ji uvidí, hned vzpomene na paní Nedošínskou a nabízí jí roli!

„Hmm, dobrý,“ uznale protáhne Bára plnou pusou.

„To je pikantní, a hezký, ty kraje – to máš z limetek?“

„Ale ne, jakápak limetka, to je bílý rybíz, mám tam rybíz všech tří barev, to dělá ty pruhy. Ale já do něj prakticky nedávám cukr – Máťa to nechce – až pak to doslazuju sirupem.“

„Mňam!“ dělá Bára.

„Mňam,“ potvrdí pyšně a spokojeně Karolinka a nacpe si křehké sousto do růžové hubinky, jako stvořené ke špule-ní, takové té rozkošné do srdéčka, co už sto let není v módě.

Sama možná neví, že má rtíky, po kterých kdysi páni šileli a všechny dámy je chtěly, sedávaly po ránu před zrcadélky a odříkávaly:

„Kutululú, kutululú, okno, okno, k oknu, k oknu,“ pořád rychleji, až to opravdu a nepochybně znělo: „Kvoknu, kvoknu, kvoknu“ a mnozí páni přemáhali nezadržitelnou chuť zařvat: „Nevyhrožuj!“

Jenomže to už je dávno, daleko jak zaprášený daguerrotyp, a Karolinka je velice rozmilý živočich, který smlsá, co se urodí – i muže...

„Na, vem si – zkusila jsem vločky, to můžeš, to je mnohem zdravější těs –“

nabízí Terezce. Zbytek věty mizí v látce přetažené přes obličej, Karolinka se svléká, pracně z tučného tílka odlupuje mírně propocení top. Karolinka vůbec nechce být jako paní Nedošínská, se svou váhou v jednom kuse bojuje. Jde na to poctivě a racionálně, neutrácí majlant za zázračné léky, ona opravdu cvičí. Denně a strašlivě. A hodně toho načetla o zdravé výživě a pilně ji uvádí do praxe...

Terezka jen zavrtí hlavou, úsměv má vlídný, zdvořilý a mírný. Hraje naivky, je drobná a má dokonalé tělo, se kterým se nenarodila, udělala si je. Pro svou práci udělá všechno a dietní chyby nedělá. Veliký talent má jenom jeden: Být úplně nenápadná, být žádná. V civilním životě si jí nevšimneš. Už má na sobě župánek utahaně lososové barvy, takové té co ji rovněž lze popsat „byla kdysi jedna roztomilá starorůžová předložka k vaně a přišel jezevčík a měl vám, chudák, takový řídký průjem...“

Tu mírně chundelatou přívětivou tkaninu si vytáhla z objemné skříňe, kde máme své věci všechny, skříň přetéká a naše slupky se nám tam nemilosrdně lepí jedna na druhou,

otírají se a vzájemně si předávají vůni našich pěn do koupele, pudrů, líčidel... a jen docela malý zlomek něčeho osobního, útržek pachu těla. Kdoví, jak by si s tímhle poradil pes? Musel by být hodně speciálně cvičený, aby hned nezešílel.

Protože jsme všechny samozřejmě vymyté až do bezvědomí, a Terezka ještě o malý kousek dál. Příkaz dne zní, že nesmíš mít na těle ani chloupek, chloupeček, a to vůbec nikde. Což dá pořádnou práci a žádá soustavnou péči. Jsme čisté, aniž bychom si to přály, neboť musíme být hladké. Jsme vyznavačky i oběti kultury teplé vody.

Sprchy tu máme, a celkem nečpící, a nikdo už neví, že je to vlastně vymoženost, že ještě nedávno to byl přepych naprosto neslýchaný.

I když i sem se chybička vloudí, ty úžasné sprchy nejsou po poslední renovaci moc dobře odvětrávané. Oblak páry občas nemizí taktně ventilací a nestoudně roší zrcadla. Možná je to tím vlhkem, že má Terezka na těch svých malých pracovitých packách atopický ekzém. Nemluví o něm, je ukázněná a není fňukna. Když se tě dotkne, zježíš i pomyslnou srst. Dlaně jsou drsné jako šmirglpapír, jako škraťátko, špatně se jimi hladí. A tak Terezka nejraději hladí svého kocoura, tomu to nevadí.

Župánky tu nosíme všechny roztodivné a máme ke svým převlekům hluboký citový vztah. Jsou částí nás samých – jsou soukromější než naše kůže, kterou přece předvádíme veřejně! Pečujeme o ni, abychom ji mohly kdykoli ukázat! Ale naše župánky pečují o nás, hladí nás, hýčkají a konejší bezpečím jak matčino lůno. Má snad kojenec estetické nároky na dělohu? A upřímně řečeno, napadlo kdy někoho, kdo tu vitální součást nás samých viděl – naživo nebo na obrázku – že by měla být krásná?

A na nohou má Terezka papučky pletené, bačkorky s bambulkou, ach bože, ucourané, potrhané a milované. Které nejsou od toho, aby na ně někdo koukal. Pod zrcadlem má pribináček s oříšky a rozevřenou tlustou knihu. Terezka studuje teologii. Magisterský titul z kulturologie už má. Terezka je pilná.

Po schodech rychlé energické dup dup a do dveří vráží veliké energické tělo, dlouhé vlasy nedbale shlazené do gumičky jako by byla kluk, na zádech batoh. To je Hanka, zelené oči, bruneta, vysoká, ztepilá, pevná, kyprá, vysokokapacitní v každém smyslu. Na škole byla úžasná, dělala do světa díru, na DAMU z ní byli celí pryč.

„Ten talent! To charisma!“

Navíc má fenomenální fotografickou paměť – to musí být, panečku, trápení. V sezoně je nevybitelná. Unavitelná je, když vstává v půl šesté, jede točit telenovelu, pak zkouší, pak hraje představení, mezitím stihne dabing – to unaví i ji.

Jenže na vybití to nestačí. Když má volno, bere ten svůj batoh a odjíždí kamkoli, záměrně kamkoliv. Ona už si poradí! Nikdy vám neřekne s čím a proč. A stejně tak se nám teď bez zacílení zamilovává – jako by se pokoušela najít hromosvod.

To budí docela děs. Český kluk se takové příšery snadno lekne a uteče. Hanka to od jisté doby zkouší s jinojazyčnými.

Hodně se snaží seznámit – na těch svých cestách nebo kde – jde to snadno, sama říká, že cizí jazyk je pro ni sám od sebe erotický. Ale zas to tak nějak samo od sebe končí, ten dotyčný pak jede domů nebo studovat nebo pracovat zas někam jinam, a tak to nese jenom sekundární zisky. Mluví jazyky, naše Hanička. Jak známo, chceš-li se pocvičit

v nenucené konverzaci, není nad postel, a až zavolá Hollywood...

Jenomže zatím, co s tím talentem? Je úspěšná, brzy vydělá peníze, ale... Kdyby se tak našel někdo, kdo by s ní souvisle pracoval... Anebo prostě někdo úžasný –

Na plastovém tácku se směje koláč jako malovaný, mřížka z točeného těsta ho dělí na kosočtverce, na každém je kokosem pečlivě vysypaná čárka. Hanka vedle něho pozorně staví své břímě. V batohu tahá laptop, nemůže s ním jen tak švihnout do rohu.

„Hele, no ne, vy tady pečete sprostý obrázek?“

Obě mlsalky k ní vzhlednou, Karolinka s údivem a upřímným neporozuměním, Bára káravě; má doma dospívající dceru. Nahlas by to neřekly, ale obě si váží svého postavení vdaných žen s fungující rodinou. V prostředí, kde žijí, to vůbec není jen tak. Je málo hereckých rodin, které drží pohromadě déle než čtyři roky, ale ony to dokázaly. V tomhle základním smyslu neselhaly, už mají odčárkováno skoro všechno, jejich ženský život se naplní, až se stanou babičkami. Terezka i Hanka jsou samy – perou se a hledají, jak dovedou – a Bára s Karolinkou se jim v podstatě cítí nadřazený.

Ty mladé holky mají docela problém, myslí si v tichém souladu obě. Jsou tak vytížené! Protějšky, se kterými mají vůbec šanci se během týdne fyzicky sejít, jsou zase jen lidé z branže. Kolem divadla mají kolem sebe stejně nestíhající kluky. Herce! Copak je herec nějaký mužský!

Že je domov a rodina štěstí těžce vydobyté, o tom neví nikdo lépe než Klárka. Je tady taky, sedí tamhle v rohu a o nás všech neví nic, protože kojí. Oči má prázdné, hledí někam, kam se dívají spokojená mimina, ústa si něco ne-

slyšně broukají, symbióza je tu úplná. Matka působí nevinně a ztraceně jako embryo, které omylem vyrostlo do lidské podoby. Zato její Samuel je kluk jako buk – už druhý! – a pije dychtivě. Má se k světu a Klárka se tratí před očima, už je z ní jen tuhá kostřička ve vytahaném tričku a plandavých kalhotách.

„Ty si děláš obden novou díрку na pásku, aby ti nespady, co?“ říká malinko závistivě a hodně starostlivě Karolinka.

„Nepřeháníš to?“

„Proč? To je v pohodě, až začne sám jíst, tak to zase na-beru, pak zas budu kopat jenom za sebe!“

Rozumná je, ta Klárka. Obdivuhodně příčetná, a jak zachází se svým tělem, to je něco jako psychosomatický zázrak.

A už jsme tu všechny a je nás tu dost, dnes hrajeme *Salamandra*, velké obsazení s babskou převahou. Chlapy tu dnes máme jen tři a o žádného není zrovna co stát. Taký o ně ani nezavadíme, krom na jevišti, tam je to jinak, tam po sobě lezeme a matláme se, jak si role a pan režisér žádá, ale v zákulisí jsou dámský a pánský živel přísně odděleny, bůh suď, jak to vypadá v takové pánské šatně! O tom má každá herečka představu jen docela matnou. Snad by nám o tom něco prozradily holky z garderoby, ale my, upřímně řečeno, ani nevíme, proč bychom se o to měly zajímat. Co sám nechceš, jinému nečiň! A nám je na našem území dobře.

Neutrální zemí, nárazníkovou zónou, kde se dámský živel s pánským náhodně prolne – a jenom tam se poprvé a naposledy pozdraví – je maskérna. Karolinka vstává a s povzdechem tam odnese kus svého krásného tříbarevného koláče.